

32003L0009

L 31/18

EUROPOS SAJUNGOS OFICIALUSIS LEIDINYS

2003 2 6

TARYBOS DIREKTYVA 2003/9/EB
2003 m. sausio 27 d.
nustatanti minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 63 straipsnio pirmosios pastraipos 1 punkto b papunktį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ⁽²⁾,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽³⁾,

atsižvelgdama į Regionų komiteto nuomonę ⁽⁴⁾,

kadangi:

- (1) Bendra prieglobsčio politika, įskaitant bendrąją Europos prieglobsčio sistemą, yra sudėtinė Europos Sąjungos siekio laipsniškai sukurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę asmenims, kurie, aplinkybių verčiami, teisėtai ieško apsaugos Bendrijoje, dalis.
- (2) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tampėrėje įvykusiame specialiam Europos Vadovų Tarybos susitikime buvo susitarta imtis kurti bendrąją Europos prieglobsčio sistemą, paremtą visapusi ir visiems galiojančiu 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso, papildytos 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu, taikymu, toliau taikant negrąžinimo principą.
- (3) Tamperės išvadose numatyta, kad bendrojoje Europos prieglobsčio sistemoje artimiausiu metu turi būti nustatytos bendros minimalios prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygos.
- (4) Būtinų prieglobsčio prašytojų priėmimo minimalių normų nustatymas yra dar vienas žingsnis Europos prieglobsčio politikos link.
- (5) Ši direktyva gerbia pagrindines teises ir prižiūri nustatytų principų laikymąsi, ypač Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos pripažintų principų. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui bei skatinti minėtos Chartijos 1 ir 18 straipsnių taikymą.

- (6) Valstybių narių elgesys su asmenimis, kuriems taikoma ši direktyva, yra saistomas išipareigojimais pagal tarptautinės teisės dokumentus, kurių dalyvės šios valstybės yra, ir kurie draudžia diskriminaciją.
- (7) Turėtų būti nustatyti būtini prieglobsčio prašytojų priėmimo minimalios normos, kurių paprastai pakaktų, kad būtų garantuotas jų orumo nežeminantis gyvenimo lygis bei visose valstybėse narėse tolygios gyvenimo sąlygos.
- (8) Prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygų suderinimas turėtų apriboti antrinę prieglobsčio prašytojų migraciją, kuriai daro įtaką priėmimo sąlygų įvairovė.
- (9) Ypatingų poreikių turinčių grupių priėmimas turėtų būti konkrečiai pritaikytas šių poreikių patenkinimui.
- (10) Sulaikytų prieglobsčio prašytojų priėmimas turėtų būti konkrečiai pritaikytas patenkinti jų poreikius tokioje situacijoje.
- (11) Siekiant, kad būtų užtikrintos minimalios procesinės garantijos, numatančios galimybę susisiekti su teisine pagalba teikiančiomis organizacijomis arba asmenų grupėmis, turėtų būti teikiama informacija apie tokias organizacijas ir asmenų grupes.
- (12) Galimybė piktnaudžiauti priėmimo sistema turėtų būti apribota, numatant, kokiais atvejais prieglobsčio prašytojams ribojamas arba panaikinamas priėmimo sąlygų taikymas.
- (13) Prieglobsčio prašytojų priėmimo srityje turėtų būti garantuotas nacionalinių priėmimo sistemų veiksmingumas bei valstybių narių bendradarbiavimas.
- (14) Prieglobsčio prašytojų priėmimo srityje tarp kompetentingų institucijų turėtų būti skatinamas deramas koordinavimas, taip pat tarp vietinių bendrijų bei apgyvendinimo centrų palaikomi darnūs santykiai.
- (15) Pati minimalių normų prigimtis reiškia, kad valstybės narės turi teisę nustatyti arba toliau taikyti palankesnes nuostatas trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės, valstybės narės prašantiems tarptautinės apsaugos.
- (16) Šia prasme valstybės narės taip pat kviečiamos taikyti šios direktyvos nuostatas, kai tenka priimti sprendimus dėl prašymų, susijusių su trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės taikomomis kitokiomis apsaugos formomis, nei numatyta pagal Ženevos konvenciją.
- (17) Turėtų būti periodiškai įvertinama, kaip taikoma ši direktyva.

⁽¹⁾ OL C 213 E, 2001 7 31, p. 286.

⁽²⁾ Nuomonė pareikšta 2002 m. balandžio 25 d. (dar neskelbta Oficialiajame leidinyje)

⁽³⁾ OL C 48, 2002 2 21, p.63.

⁽⁴⁾ OL C 107, 2002 5 3, p. 85.

- (18) Valstybės narės negali reikiamai įgyvendinti siūlomos veiklos tikslų, tai yra, nustatyti minimalias prieglobsčio prašytojų priėmimo normas valstybėse, tačiau dėl siūlomų veiksmų masto ir poveikio šiuos tikslus geriau gali realizuoti Bendrija, Bendrija gali priimti priemones pagal subsidarumo principą, kaip numatyta Sutarties 5 straipsnyje. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą ši direktyva neperžengia tų ribų, kurios būtinos norint tuos tikslus įvykdyti.
- (19) Pagal Protokolo dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos steigimo sutarties ir prie Europos bendrijos steigimo sutarties, 3 straipsnį Jungtinė Karalystė 2001 m. balandžio 18 d. laišku oficialiai pranešė apie savo norą dalyvauti priimant ir taikant šią direktyvą.
- (20) Pagal minėto Protokolo 1 straipsnį Airija nedalyvauja priimant šią direktyvą. Taigi nepažeidžiant anksčiau minėto Protokolo 4 straipsnio, šios direktyvos nuostatos netaikomos Airijai.
- (21) Pagal Protokolo dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos steigimo sutarties ir prie Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsnius, Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą, todėl nėra jos saistoma ir ši direktyva taip pat nėra jai taikoma,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

TIKSLAS, SAŲOKOS IR TAIKYMO SRITIS

1 straipsnis

Tikslas

Šios direktyvos tikslas yra nustatyti minimalias prieglobsčio prašytojų priėmimo normas valstybėse narėse.

2 straipsnis

Sąvokos

Šioje direktyvoje:

- a) „Ženevos konvencija“ – 1951 m. liepos 28 d. Konvencija dėl pabėgėlių statuso su pakeitimais, padarytais 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu;
- b) „prašymas dėl prieglobsčio“ – trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės paduotas prašymas, kurį galima suprasti kaip prašymą, kad valstybė narė suteiktų tarptautinę apsaugą pagal Ženevos konvenciją. Kiekvienas tarptautinės apsaugos prašymas yra laikomas prašymu dėl prieglobsčio, nebent trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės aiškiai prašytų kitokio pobūdžio apsaugos, dėl kurios galima kreiptis atskirai;
- c) „prašytojas arba prieglobsčio prašytojas“ – prašymą dėl prieglobsčio padavęs trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, dėl kurio dar nepriimtas galutinis sprendimas;

d) „šeimos nariai“ – tuo atveju, jei šeima jau egzistavo kilmės šalyje, toliau išvardyti prašytojo šeimos nariai, kurie yra toje pačioje su prašymu dėl prieglobsčio susijusioje valstybėje narėje:

i) prieglobsčio prašytojo (-os) sutuoktinis (-ė) arba nesantuokinis (-ė) jo (-s) partneris (-ė), su kuriuo nusistovėjęs pastovus ryšys, jei pagal atitinkamos valstybės narės įstatymus arba praktiką su užsieniečiais susijusioje teisėje poros, nesančios santuokoje, tam tikru mastu yra prilyginamos sutuoktiniams;

ii) i punkte nurodytos poros nepilnamečiai vaikai tik tada, jeigu jie nevedę ir yra priklausomi, nepaisant to, ar jie gimę santuokoje ar nesantuokiniai, ar įvaikinti, kaip reikalaujama pagal nacionalinę teisę;

e) „pabėgėlis“ – Ženevos konvencijos 1 straipsnio A dalies reikalavimus atitinkantis asmuo;

f) „pabėgėlio statusas“ – statusas, kurį valstybė narė suteikia pabėgėliu esančiam asmeniui, kuris toks būdamas yra įleistas į valstybės narės teritoriją;

g) „procedūros“ ir „sprendimų apskundimai“ – valstybės narės įstatymuose numatytos procedūros ir sprendimų apskundimai;

h) „nelydimi nepilnamečiai“ – neturintys aštuoniolikos metų amžiaus asmenys, atvykę į valstybę narę nelydimi suaugusiojo, kuris būtų pagal įstatymą ar papročius už juos atsakingas, ir iki to laiko, kol jie neperduodami veiksmingai tokio asmens priežiūrai; taip pat šiai grupei priskiriami nepilnamečiai, kurie liko be palydos po to, kai atvyko į valstybės narės teritoriją;

i) „priėmimo sąlygos“ – visas komplektas priemonių, kurias valstybė narė pagal šią direktyvą suteikia prieglobsčio prašytojams;

j) „materialinės priėmimo sąlygos“ – priėmimo sąlygos, į kurias įeina būsto, maisto bei aprangos suteikimas natūra arba finansinių išmokų forma arba talonais ir dienpinigiai;

k) „sulaikymas“ – kai valstybė narė izoliuotai laiko prieglobsčio prašytoją tam tikroje vietoje, kur tokio prieglobsčio prašytojo judėjimo laisvė yra apribota;

l) „apgyvendinimo centras“ – bet kuri vieta, kurioje kolektyviškai apgyvendinami prieglobsčio prašytojai.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma visiems trečiųjų šalių piliečiams ir asmenims be pilietybės, pateikusiems prašymą dėl prieglobsčio prie valstybės narės sienos arba jos teritorijoje, tol, kol jiems leidžiama likti teritorijoje kaip prieglobsčio prašytojams, taip pat jų šeimos nariams, jei pagal nacionalinės teisės aktus jie įtraukiami į tokį prašymą dėl prieglobsčio.

2. Ši direktyva netaikoma tais atvejais, kai diplomatinio arba teritorinio prieglobsčio prašymai pateikiami valstybių narių atstovybėms.

6 straipsnis

Dokumentai

3. Ši direktyva netaikoma tais atvejais, kai taikoma 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis bei atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą ⁽¹⁾.

1. Valstybės narės užtikrina, kad per tris dienas nuo prašymo kompetentingai institucijai padavimo dienos prieglobsčio prašytojui būtų įteiktas jo vardu išduotas dokumentas, patvirtinantis jo, kaip prieglobsčio prašytojo, statusą arba liudijantis jo teisę būti valstybės narės teritorijoje, laukiant, kol bus nagrinėjamas, arba kol yra nagrinėjamas jo prašymas.

4. Valstybės narės gali nuspręsti taikyti šią direktyvą, priimdamos sprendimus dėl kitokios apsaugos, nei išplaukiančios iš Ženevos konvencijos, trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės, kurie nepripažinti pabėgėliais.

Jei dokumento turėtojas neturi teisės laisvai judėti visoje valstybės narės teritorijoje arba jos dalyje, šis faktas taip pat turi būti nurodytas dokumente.

4 straipsnis

Palankesnės sąlygos

Valstybės narės gali numatyti arba toliau taikyti palankesnes nuostatas, susijusias su priėmimo sąlygomis, prieglobsčio prašytojams ir kitiems prašančiojo artimiems giminaičiams, esantiems toje pačioje valstybėje narėje, kai jie priklausomi nuo pastarojo arba dėl humanitarinio pobūdžio priežasčių, jei tokios nuostatos atitinka šią direktyvą.

2. Valstybės narės gali netaikyti šio straipsnio tais atvejais, kai prieglobsčio prašytojas yra sulaikytas, ir kol nagrinėjamas priešinos pateiktas prieglobsčio prašymas, arba pagal procedūrą, taikomą sprendžiant dėl prieglobsčio prašytojo teisės teisėtai atvykti į valstybės narės teritoriją. Konkrečiais atvejais, kol nagrinėjamas prašymas dėl prieglobsčio, valstybės narės gali išduoti prieglobsčio prašytojui kitokį paliudijimą, tapatų šio straipsnio 1 dalyje minimam dokumentui.

3. Šio straipsnio 1 dalyje minimame dokumente nebūtinai turi būti patvirtinta prieglobsčio prašytojo asmens tapatybė.

II SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS DĖL PRIĖMIMO SĄLYGŲ

5 straipsnis

Informavimas

1. Per atitinkamą laikotarpį, bet ne ilgiau kaip per penkiolika dienų po to kai kompetentingai institucijai buvo paduotas prašymas dėl prieglobsčio, valstybės narės informuoja prieglobsčio prašytojus bent jau apie nustatytą išmokas ir apie su priėmimo sąlygomis susijusias jų pareigas.

Valstybės narės užtikrina, kad prašytojams būtų suteikta informacija apie organizacijas arba asmenų grupes, teikiančias specialią teisinę pagalbą bei apie organizacijas, kurios galėtų suteikti pagalbą arba juos informuoti apie esamas priėmimo sąlygas, įskaitant sveikatos priežiūrą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad šio straipsnio 1 dalyje minima informacija būtų teikiama raštu ir, jei įmanoma, ta kalba, kurią, kaip pagrįstai spėjama, mokės prieglobsčio prašytojas. Tam tikrais atvejais ši informacija gali taip pat būti teikiama žodžiu.

7 straipsnis

Apsigyvenimas ir judėjimo laisvė

1. Prieglobsčio prašytojai gali laisvai judėti priimančiosios valstybės narės teritorijoje arba tam tikroje valstybės narės jiems paskirtoje zonoje. Paskirta zona negali turėti poveikio nedalomai privataus gyvenimo sferai bei turi garantuoti pakankamai galimybių naudotis visa pagal šią direktyvą teikiama socialine parama.

2. Valstybės narės gali nuspręsti dėl prieglobsčio prašytojo apgyvendinimo remdamosi visuomenės interesais, viešosios tvarkos sumetimais arba, jei reikalinga, siekdamas paspartinti su prašymu susijusį procesą ir jo veiksmingą monitoringą.

3. Kai yra tikslinga, pavyzdžiui, dėl teisinių priežasčių arba viešosios tvarkos sumetimais, valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka gali izoliuoti prieglobsčio prašytoją tam tikroje konkrečioje vietoje.

⁽¹⁾ OL L 212, 2001 8 7, p.12.

4. Valstybės narės gali nustatyti materialines priėmimo sąlygas, tam tikroje valstybės narės nustatytoje vietoje priderintas konkrečiai prie prieglobsčio prašytojų gyvenamosios vietos. Toks, galintis būti bendrojo pobūdžio, sprendimas kiekvienu atveju priimamas individualiai bei pagal nacionalinius teisės aktus.

5. Valstybės narės numato galimybę suteikti prieglobsčio prašytojams laikiną leidimą išvykti iš šio straipsnio 2 ir 4 dalyse minimos gyvenamosios vietos ir (arba) straipsnio 1 dalyje minimos nustatytos vietos. Kiekvienu atveju sprendimai priimami individualiai, objektyviai ir nešališkai, nurodant priežastis, jei sprendimas yra neigiamas.

Iš prieglobsčio prašytojo nereikalaujama gauti leidimo vykti į susitikimus su valdžios atstovais ir į teismus, jei jis privalo atvykti į tokius susitikimus.

6. Valstybės narės reikalauja, kad prieglobsčio prašytojai praneštų kompetentingoms institucijoms apie jų tuometinį adresą bei tokias institucijas kuo greičiau informuotų apie bet kurį adresą pasikeitimą.

8 straipsnis

Šeimos

Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad, kiek tai įmanoma, būtų išlaikyta jų teritorijoje esančios šeimos vienybė, jei būtų prieglobsčio prašytojams suteikia atitinkama valstybė narė. Tokios priemonės įgyvendinamos prieglobsčio prašytojui sutinkant.

9 straipsnis

Medicinos apžiūra

Valstybės narės visuomenės sveikatos sumetimais gali pareikalauti, kad prieglobsčio prašytojai atliktų medicinos apžiūrą.

10 straipsnis

Nepilnamečių mokymas ir švietimas

1. Valstybės narės nepilnamečiams prieglobsčio prašytojų vaikams bei nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams garantuoja galimybę naudotis švietimo sistema tomis pačiomis sąlygomis kaip ir priimančiosios valstybės narės piliečiams iki tol, kol jiems arba jų tėvams bus realiai pritaikyta išsiuntimo priemonė. Toks mokymas gali būti vykdomas apgyvendinimo centruose.

Atitinkama valstybė narė gali nustatyti apribojimą, leidžiantį naudotis tikta valstybine švietimo sistema.

Nepilnamečiais laikomi asmenys dar nesulaukę įstatymu numatyto pilnametystės amžiaus toje valstybėje narėje, kur buvo paduotas arba yra nagrinėjamas prašymas dėl prieglobsčio. Valstybė narė neatima galimybės įgyti vidurinį išsilavinimą tik dėl tos priežasties, kad nepilnametis sulaukė pilnametystės.

2. Galimybės naudotis švietimo sistema suteikimas negali būti atidedamas ilgiau kaip tris mėnesius nuo nepilnamečio arba nepilnamečio tėvų prašymo dėl prieglobsčio padavimo dienos. Šis terminas gali būti pratęstas iki vienerių metų tais atvejais, kai suteikiamas specialus mokymas, norint palengvinti naudojamą švietimo sistema.

3. Jei dėl konkrečių aplinkybių nepilnametis neturi šio straipsnio 1 dalyje numatytos galimybės naudotis švietimo sistema, valstybė narė gali pasiūlyti kitokias švietimo sąlygas.

11 straipsnis

Užimtumas

1. Valstybė narė nustato laikotarpį, skaičiuojamą nuo prašymo dėl prieglobsčio įteikimo dienos, kurio metu prieglobsčio prašytojas neturi galimybės dirbti.

2. Jei per vienerius metus nuo prašymo dėl prieglobsčio padavimo pirmojoje instancijoje nebuvo priimtas sprendimas ir prieglobsčio prašytojas nekaltas dėl šio delsimo, valstybės narės numato sąlygas, kuriomis prieglobsčio prašytojui suteikiama galimybė dirbti.

3. Galimybė dirbti neatimama sprendimo apskundimo procedūros metu, jei pagal nustatytą procedūrą neigiamo sprendimo apskundimas turi sustabdomąjį poveikį, iki to laiko, kol nebus pranešta apie neigiamą sprendimą.

4. Valstybės narės gali darbo rinkos politikos sumetimais teikti pirmenybę ES piliečiams arba Susitarimą dėl Europos ekonominės erdvės pasirašiusių šalių piliečiams, taip pat šalyje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams.

12 straipsnis

Profesinis mokymas

Valstybės narės leidžia prieglobsčio ieškotojams gauti profesinį apmokymą, neatsižvelgiant į tai, ar jie turi galimybę dirbti.

Galimybė gauti su darbo sutartimi susijusį profesinį apmokymą priklauso nuo to, koku mastu prieglobsčio prašytojas turi galimybę dirbti pagal 11 straipsnį.

13 straipsnis

Bendrosios materialinių priėmimo sąlygų ir sveikatos priežiūros taisyklės

1. Valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojai, padavę prašymą dėl prieglobsčio, turėtų galimybę naudotis materialinėmis priėmimo sąlygomis.

2. Valstybės narės nustato materialines priėmimo sąlygas, kurios garantuotų prieglobsčio prašytojų sveikatos būklę atitinkantį gyvenimo lygį bei užtikrintų jų pragyvenimą.

Valstybės narės garantuoja, kad konkrečiose situacijose asmenims, turintiems ypatingų poreikių, kaip numatyta 17 straipsnyje, taip pat ir sulaikytų asmenų atveju, būtų užtikrintas atitinkamas gyvenimo lygis.

3. Valstybės narės gali nustatyti, kad aprūpinimas visomis arba kai kuriomis materialinėmis priėmimo sąlygomis ir sveikatos apsauga yra paremtas prielaida, jog prieglobsčio prašytojai neturi pakankamų lėšų užsitikrinti savo sveikatos būklę atitinkančio gyvenimo lygio bei pragyvenimo.

4. Valstybės narės gali pareikalauti, kad prieglobsčio prašytojai pagal šio straipsnio 3 dalies nuostatas apmokėtų visas arba dalį su materialinėmis priėmimo sąlygomis susijusių išlaidų bei šioje direktyvoje numatytos sveikatos priežiūros išlaidas, jei prieglobsčio prašytojai turi pakankamai lėšų, pavyzdžiui, jei jie pakankamai ilgą laiką dirbo.

Jei paaiškėja, kad prieglobsčio prašytojas turėjo pakankamai lėšų apmokėti už suteiktas materialines priėmimo sąlygas ir sveikatos priežiūrą tuo metu, kai jo pagrindiniai poreikiai buvo tenkinami nemokamai, valstybės narės gali pareikalauti, kad prieglobsčio prašytojas padengtų turėtas išlaidas.

5. Materialinės priėmimo sąlygos gali būti suteikiamos natūra, arba finansinių išmokų ar talonų forma, arba bet kuriuo šių formų deriniu.

Kai valstybės narės suteikia materialines priėmimo sąlygas finansinių išmokų arba talonų pavidalu, jų dydis nustatomas pagal šiame straipsnyje išdėstytus principus.

14 straipsnis

Materialinėms priėmimo sąlygoms taikytini reikalavimai

1. Kai būstas suteikiamas natūra, tai turėtų būti viena iš toliau nurodytų formų ar jų derinys:

- a) patalpos, skirtos apgyvendinti prieglobsčio prašytojus, kol yra nagrinėjamas prie valstybės sienos paduotas prašymas dėl prieglobsčio;
- b) apgyvendinimo centrai, užtikrinantys reikiamą gyvenimo lygį;
- c) privatūs namai, butai, viešbučiai ar kitos prieglobsčio prašytojų apgyvendinimui pritaikytos patalpos.

2. Valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojams, aprūpintiems šio straipsnio 1 dalies a, b ir c punktuose minimu būstu, būtų garantuota:

- a) jų šeimyninio gyvenimo apsauga;
- b) galimybė bendrauti su giminaičiais, teisiniais patarėjais, Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro (JTPRVK) ir valstybėje narėje pripažintų nevyriausybinių organizacijų (NVO) atstovais.

Valstybės narės šio straipsnio 1 dalies a ir b punktuose minimose patalpose ir priėmimo centruose ypač didelį dėmesį skiria smurto prevencijai.

3. Valstybės narės prireikus užtikrina, kad nepilnamečiai prieglobsčio prašytojų vaikai arba nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai būtų apgyvendinti su savo tėvais ar su suaugusiais šeimos nariais, kurie už juos atsakingi pagal įstatymą arba papročius.

4. Valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojai būtų perkeltami iš vienos apgyvendinimo vietos į kitą būstą tiksliai esant būtinam reikalui. Valstybės narės suteikia prieglobsčio prašytojams galimybę informuoti savo teisinius patarėjus apie perkėlimą ir pranešti naują adresą.

5. Apgyvendinimo centruose dirbantys asmenys yra atitinkamai apmokyti bei nacionalinės teisės aktuose nustatyta tvarka saistomi konfidencialumo principo dėl bet kurios atliekant pareigas gautos informacijos.

6. Valstybės narės gali įtraukti prieglobsčio prašytojus dalyvauti materialinių išteklių valdyme bei nematerialiose centro gyvenimo srityse per patarėjų valdybą arba gyventojų atstovų tarybą.

7. Prieglobsčio prašytojų teisiniams patarėjams arba konsultantams ir Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro ar atitinkamos valstybės narės pripažintiems pastarojo paskirtų nevyriausybinių organizacijų atstovams suteikiama galimybė lankytis apgyvendinimo centruose bei kituose gyvenamuose būstuose, kad galėtų padėti minėtiems prieglobsčio prašytojams. Toks lankymasis gali būti ribojamas tiksliai dėl priežasčių, susijusių su centrų ir būstų arba su prieglobsčio prašytojų saugumu.

8. Valstybės narės ypatingais atvejais kaip galima trumpesniai laikotarpiui materialinėms priėmimo sąlygoms gali nustatyti kitokius reikalavimus nei numatyta šiame straipsnyje, kai:

- reikalinga atlikti pirminį prieglobsčio prašytojų specialių poreikių įvertinimą,
- šiame straipsnyje numatytų materialinių priėmimo sąlygų nėra tam tikroje geografinėje vietovėje,
- paprastai turimos apgyvendinimo galimybės yra laikinai išnaudotos;
- prieglobsčio prašytojas yra sulaikytas arba izoliuotas sienos perėjimo punkte.

Šios kitokios sąlygos bet kuriuo atveju turi patenkinti esminius poreikius.

15 straipsnis

Sveikatos priežiūra

1. Valstybės narės garantuoja, kad prieglobsčio prašytojams būtų suteikta reikalinga sveikatos priežiūra, į kurią įeina bent jau pirmoji medicinos pagalba ir būtiniausias gydymas ligos atveju.

2. Valstybės narės ypatingų poreikių turintiems prieglobsčio prašytojams suteikia būtiną medicinos ar kitokią pagalbą.

III SKYRIUS

PRIĖMIMO SĄLYGŲ APRIBOJIMAS ARBA PANAIKINIMAS

16 straipsnis

Priėmimo sąlygų apribojimas arba panaikinimas

1. Valstybės narės gali apriboti arba panaikinti priėmimo sąlygas šias atvejais:

a) kai prieglobsčio prašytojas:

- palieka kompetentingų institucijų jam paskirtą gyvenamąją vietą, jų neinformavęs arba be leidimo, jei tokio reikia, arba
- nevykdo reikalavimo prisistatyti arba nepaiso prašymų suteikti informacijos ar atvykti į apklausą, susijusią su prieglobsčio suteikimo procedūra, per racionaliai pagrįstos trukmės laikotarpį, kuris nustatytas nacionalinės teisės aktuose, arba
- jau yra pateikęs prašymą dėl prieglobsčio toje pačioje valstybėje narėje.

Kai prieglobsčio prašytojas surandamas arba jis pats savanoriškai prisistato kompetentingoms institucijoms, priimamas deramai pagrįstas sprendimas dėl kai kurių arba visų priėmimo sąlygų taikymo atnaujinimo, nelygu pasišalinimo priežastys;

b) kai prieglobsčio prašytojas nuslėpė finansinius išteklius, taip nepagrįstai pasinaudodamas materialinėmis priėmimo sąlygomis.

Jei paaiškėja, jog prieglobsčio prašytojas turėjo pakankamai lėšų apmokėti už suteiktas materialines priėmimo sąlygas ir sveikatos priežiūrą tuo metu, kai jo esminiai poreikiai buvo tenkinami nemokamai, valstybės narės gali pareikalauti, kad prieglobsčio prašytojas padengtų išlaidas.

2. Valstybės narės gali atsisakyti suteikti atitinkamas sąlygas tais atvejais, kai prieglobsčio prašytojas neįstengia įrodyti, kad prieglobsčio prašymas buvo pateiktas nedelsiant, kai tik tai praktiškai buvo įmanoma, atvykus į tą valstybę narę.

3. Valstybės narės gali nustatyti taikytinas sankcijas už rimtą apgyvendinimo centrų taisyklių pažeidimą bei už akivaizdžiai agresyvių elgesį.

4. Sprendimai dėl priėmimo sąlygų apribojimo, panaikinimo ar atsisakymo suteikti arba dėl straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nurodytų sankcijų kiekvienu atveju priimami individualiai, objektyviai ir nešališkai bei pateikiant motyvaciją. Priimant sprendimus,

dėmesys kreipiamas į konkrečią to asmens situaciją, ypač sprendžiant dėl tų asmenų, kuriems taikomas 17 straipsnis, atsižvelgiant į proporcingumo principą. Valstybės narės visais atvejais garantuoja galimybę gauti neatidėliotiną medicinos pagalbą.

5. Valstybės narės užtikrina, kad materialinės priėmimo sąlygos nebūtų panaikintos arba apribotos anksčiau nei priimtas neigiamas sprendimas.

IV SKYRIUS

NUOSTATOS DĖL ASMENŲ SU YPATINGAIS POREIKIAIS

17 straipsnis

Bendrieji principai

1. Valstybės narės atsižvelgia į specifinius ypač pažeidžiamų asmenų, pavyzdžiui, nepilnamečių, nelydimų nepilnamečių, žmonių su negalia, vyresnio amžiaus žmonių, nėščių moterų, mažamečius vaikus turinčių vienišų tėvų, taip pat asmenų, kurie patyrė kankinimus, išprievartavimą, arba kitokias akivaizdaus psichologinio, fizinio arba seksualinio smurto formas, poreikius, įdiegdamos nacionalinės teisės aktuose II skyriaus nuostatas, susijusias su materialinėmis priėmimo sąlygomis bei sveikatos priežiūra.

2. Šio straipsnio 1 dalis taikoma tik tai tiems asmenims, kurie buvo pripažinti turį ypatingų poreikių, individualiai įvertinus kiekvieno asmens situaciją.

18 straipsnis

Nepilnamečiai

1. Valstybės narės, įgyvendindamos su nepilnamečiais susijusias šios direktyvos nuostatas, pirmiausia atsižvelgia į geriausius vaiko interesus.

2. Valstybės narės suteikia galimybę naudotis reabilitacijos paslaugomis tiems nepilnamečiams, kurie yra patyrę bet kokią prievartą, buvo be priežiūros, išnaudojami, kankinami, su kuriais buvo žiauriai, nežmoniškai ir žeminančiai elgiamasi, arba kurie yra nukentėję karinių konfliktų metu, bei pasirūpina, kad būtų garantuota reikiama psichinės sveikatos priežiūra ir prireikus suteikta kvalifikuota psichologinė pagalba.

19 straipsnis

Nelydimi nepilnamečiai

1. Valstybės narės imasi neatidėliotinų priemonių, kad nelydimiems nepilnamečiams būtų užtikrinta teisinė globa arba, jei reikia, jiems atstovautų už nepilnamečių priežiūrą ir gerovę atsižvelgiant į organizaciją arba bet kuri kita atitinkama organizacija. Atitinkamos institucijos reguliariai įvertina padėtį.

2. Padavę prašymą dėl prieglobsčio, nelydimi nepilnamečiai nuo tos akimirkos, kai jie buvo įleisti į teritoriją, iki tol, kol yra priversti palikti priimančiąją valstybę narę, kurioje buvo paduotas arba yra nagrinėjamas prašymas dėl prieglobsčio, apgyvendinami:

- a) su suaugusiais giminaičiais;
- b) globėjų šeimoje;
- c) apgyvendinimo centruose, specialiai aprūpintuose priimti nepilnamečius;
- d) kituose nepilnamečiams tinkančiuose būstuose.

Valstybės narės gali nelydimus nepilnamečius, turinčius 16 ar daugiau metų, apgyvendinti suaugusiems prieglobsčio prašytojams skirtuose apgyvendinimo centruose.

Kiek tai įmanoma, broliai ir seserys paliekami kartu, pirmiausia atsižvelgiant į geriausius atitinkamų nepilnamečių interesus, ypač į jų amžių bei brandumą. Nelydimų nepilnamečių gyvenimo vieta keičiama kuo rečiau.

3. Valstybės narės, pirmiausia gindamos geriausius nelydimo nepilnamečio interesus, stengiasi kuo greičiau surasti jo šeimos narius. Tais atvejais, kai gali kilti grėsmė nepilnamečio arba jo artimų giminaičių, ypač jeigu jie yra likę kilmės šalyje, gyvybei ar laisvei, reikia stengtis, kad informacija apie tuos asmenis būtų renkama, apdorojama ir perduodama laikantis konfidencialumo, kad būtų išvengta pavojaus jų saugumui.

4. Su nelydimais nepilnamečiais dirbantys asmenys privalo turėti arba praeiti reikiamą apmokymą, susijusį su jų poreikiais, bei būti saistomi konfidencialumo principo, kaip numatyta nacionalinės teisės aktuose dėl bet kurios atliekant pareigas gautos informacijos.

20 straipsnis

Kankinimų ir smurto aukos

Valstybės narės užtikrina, kad, jei reikia, kankinimus, išprievartavimą ar kitokius akivaizdžius smurtinius veiksmus patyrę asmenys gautų reikiamą pagalbą dėl šiais veiksmais padarytos žalos.

V SKYRIUS

SPRENDIMŲ APSKUNDIMAI

21 straipsnis

Sprendimų apskundimai

1. Valstybės narės garantuoja, kad neigiamus sprendimus dėl socialinės paramos pagal šią direktyvą suteikimo arba pagal 7 straipsnį individualiai su prieglobsčio prašytojais susijusius priimtus sprendimus būtų galima apskusti nacionalinės teisės aktuose nustatyta tvarka. Bent jau paskutinėje instancijoje turi būti suteikta galimybė kreiptis į teismo instituciją, apskundžiant sprendimą arba dėl jo peržiūrėjimo.

2. Tokiais atvejais kreipimosi dėl teisinės pagalbos tvarka nustatoma nacionalinėje teisėje.

VI SKYRIUS

PRIEMONĖS, TOBULINANT PRIĖMIMO SISTEMOS VEIKSMINGUMĄ

22 straipsnis

Bendradarbiavimas

Valstybės narės reguliariai praneša Komisijai duomenis apie priėmimo sąlygomis besinaudojančių asmenų skaičių, suskirstytą pagal lytį ir amžių, bei suteikia visą informaciją apie pagal 6 straipsnį išduotų dokumentų pobūdį, pavadinimą ir formą.

23 straipsnis

Vadovavimo, monitoringo ir kontrolės sistema

Valstybės narės, laikydamosi deramos pagalbos savo konstitucinei santvarkai, garantuoja, kad bus taikoma tinkama vadovavimo, monitoringo ir priėmimo sąlygų atitinkamo lygio kontrolės sistema.

24 straipsnis

Personalas ir ištekliai

1. Valstybės narės imasi visų reikiamų priemonių užtikrinti, kad šią direktyvą įgyvendinančioms institucijoms ir kitoms organizacijoms būtų suteiktas būtinas esminis apmokymas, atsižvelgiant į prieglobsčio prašytojų, tiek į vyrų, tiek į moterų, poreikius.

2. Valstybės narės skiria reikiamus išteklius, susijusius su nacionalinės teisės nuostatomis, priimtomis šiai direktyvai įgyvendinti.

VII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25 straipsnis

Ataskaitos

Iki 2006 m. rugpjūčio 6 d. Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą apie šios direktyvos taikymą bei pasiūlymus dėl bet kurių būtinų pakeitimų.

Valstybės narės iki 2006 m. vasario 6 d. atsiunčia Komisijai visą šios ataskaitos parengimui reikalingą informaciją, įskaitant 22 straipsnyje numatytus statistinius duomenis.

Pateikusi šią ataskaitą Komisija ne rečiau kaip kas penkeri metai informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie šios direktyvos taikymą.

26 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinis teisės aktus

1. Valstybės narės įstatymais, taisyklėmis ir kitais administraciniais teisės aktais įtvirtina nuostatas, būtinas, kad šios direktyvos būtų pradėta laikytis ne vėliau kaip nuo 2005 m. vasario 6 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, tvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą, arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų nuostatų tekstus.

27 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* dieną.

28 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms pagal Europos bendrijos steigimo sutartį.

Priimta Briuselyje, 2003 m. sausio 27 d.

*Tarybos vardu**Pirmininkas*

G. PAPANDREOU